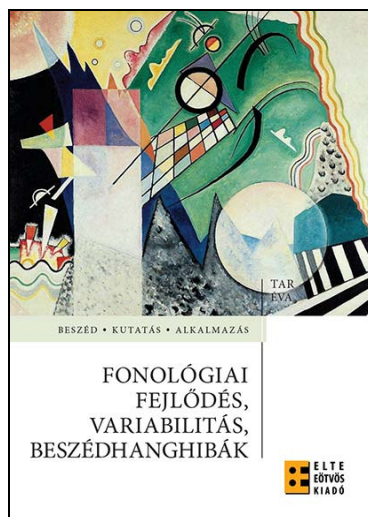

Tar Éva: Fonológiai fejlődés, variabilitás, beszédhanghibák

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017, 144 oldal.
ISBN 978 963 312 289 1, ISSN 2064 4442

(Forrás: <http://www.eltereader.hu/kiadvanyok/tar-eva-fonologiai-fejlodes-variabilitas-beszedhanghibak/>
a kötet innen letölthető)

Mindig öröm, ha az olvasó érdeklődésének megfelelő könyvet talál, de különösen, ha olyat, amely rendkívül fontos a mindennapi logopédiai gyakorlatban. A magyar logopédia irodalmában 1970 óta, a Kovács Emőke szerkesztette híres *Logopédia I.* megjelenését követően (vagyis csaknem ötven éve), új elgondolások alig jelentek meg a logopédiának erről a leggyakoribb jelenségéről és tevékenységi területéről, a beszédhangok kiejtési zavarairól, amelyeket ma különböző elnevezésekkel illet a szakirodalom (pöszesség, artikulációs zavarok, kiejtési hibák, beszédhibák stb.).

Szerencsénkre azonban felbukkant Tar Éva, aki „új időknék új dalaival érkezett”. Nem ma, hanem évekkel korábban. Elénk tárta a nemzetközi szakirodalomban folyó kutatásokat, csatlakozott hozzájuk, és nem volt rest, alkalmazta az új ismereteket magyar nyelvre. Felkészültségének, olvasottságának köszönhetően az „új dalok” itt vannak: ebben a munkájában és a korábbiakban is (konferencia-előadásai, folyóiratcikkei és 2006-ban megjelent könyve, *A 3–6 éves kori fonológiai fejlődés kronológiai mintázata a magyarban* című ennek bizonyítéka). Azaz tizenhárom éve elérhetőek ezek az ismeretek, amelyek – a recenzens tapasztalatai szerint is – nagyon lassan épülnek be a mindennapok gyakorlatába.

Nekünk, régen diplomát szerzett logopédusoknak talán nehéz új szavakat, kifejezéseket megtanulnunk, de át kell lépnünk korlátainkat, és meg kell próbálnunk igazodni az „új időkhöz”. Vagyis másként tekinteni gyermekeink artikulációs eltéréseire. Ebben segít Tar Éva könyve.

Ahhoz, hogy megértsük és elfogadjuk a szerző szándékát, el kell gondolkodnunk és meg kell értenünk, fel kell idéznünk a különböző új elnevezéseket: fonetika, fonológia, fonológiai fejlődés, felszíni és mély jelenségek a nyelvben, nyelv és beszéd összefüggése, variabilitás, és összefüggésbe kell hoznunk korábbi ismereteinkkel, vagyis át kell alakítanunk régebbi beidegződéseinket.

A kötet első fejezete a *fonológiai fejlődést* elemzi. Két szempontot követ: a nyelvi-kognitív és a motoros kérdéskört. Itt tér ki részletesen az expresszív (produktív) fonológiai fejlődésre és az ún. variabilitás jelenségkörére, nem feledkezve meg a nyelvek, gyermekek közötti változékonyságról, illetve a gyermekeken belüli variabilitásról. A második fejezetben arról olvashatunk, mi jellemzi a *gyermekek belüli variabilitást* a fonológiai fejlődésben, érvényesítve az előbbi két szempontot, miközben kitér az ezt magyarázni törekvő elvekre is. A harmadik fejezet – amely a kötet

legterjedelmesebb része – a gyermekek belüli variabilitással foglalkozik a beszédhanghibákban: definiálja a fogalmat, kitér a terminológia változásaira, és utal a magyarországi helyzetre. A funkcionális vagy ismeretlen eredetű beszédhanghibák alfejezet a beszédhangok hibás, normától eltérő kiejtésének különböző megközelítéseit magyarázó vélekedéseket taglalja. Magyar nyelvű adatokkal mutatja be a szegmentumok közötti variabilitást, illetve ugyanezt atipikus fonológiai fejlődésnél. Kitér arra is a szerző, hogy a variabilitás miként jelenik meg az osztályozásokban, a jelenség kategorizációjában, és ezek milyen intervenciót (beavatkozást) igényelnek a terápiás folyamatban.

Tar Éva könyve alapmű a fonológiai és fonetikai természetű beszédhanghibákkal foglalkozók számára. Ötven év nagy idő. Közben sok új fejlemény történt a logopédia könyvünket érintő nemzetközi kutatásában, irodalmában, különböző megközelítések jöttek létre, más elképzelések kaptak lábra. Nem tudhatjuk, hogy ezek végérvényesek-e (biztosan nem azok), de azt tudjuk, hogy a beszédhangok kiejtésének zavarait sokféle megközelítésben kell szemlélnünk. Egyik ilyen a szerző által megfogalmazott látásmód.

A recenzió arra biztatja az olvasót, mélyüljön el a könyvben (és a szerző más munkáiban), igyekezzen megérteni a leírtakat, ültesse át gyakorlatába az olvasottakat, s ezáltal nagyobb sikereket érjen el mindennapi munkájában.

Amit a szemleíró a szerzőtől kér: megállapításait ne csak elméleti érvekkel támassza alá, hanem minél több, gyakorlatából vett példával illusztrálja, hogy a felhasználók azonnal ráismerjenek arra, saját gyakorlatuk hogyan illeszkedik jelenlegi tudásukhoz.

A kötet az Eötvös Kiadó Beszéd – Kutatás – Alkalmazás című sorozatának hetedik köteteként jelent meg.

Lőrök József